

ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΚ ΚΕΣΣΑΝΗΣ

Ελληνισμός
"Θρακισμός"
7. 12. 1939
Α 363-377

Πῶς περιγράφονται τὰ δωδεκάμερα (Χριστούγεννα Ἀθβασιλιού καὶ Φῶτα) στὴν Κεσσάνη.

Ὅταν θὰ λάβουν τὰ Χριστούγεννα οὐλ' τρανοὶ μικροὶ ἀρχινούσαμε νὰ ἱτοιμάζουμασσι γιὰ οὐλα τὰ πράγματα. Ἀπουκάνα δυὸ βδομάδες θὰ λὰ ἀρχίσουμι νὰ ράβουμι κινούργια ροῦχα. Ὑστερα ἅμα θὰ κόντέψουν οἱ μέρες θὰ λὰ ἀρχίσουμι νὰ ψονίζουμι πράγματα γιὰ φαῖ. Ὁχ, ἅμα πουλλά, γιατί στοῦ Κισσάν, ἐπειδὴς ἔκαμνε βαρὺ χειμῶνα καὶ ἔκλειναν οἱ πόρτες κ' οἱ δρόμ' γι' αὐτὸ τὰ ἱτοιμάζαμι ἀπ' τοῦ καλονκαιρ τὶς σουδιές¹⁾ κ' μέσα σ' αὐτὲς ἱτοιμάζαμι καὶ ἄλλα πράγματα φαγόσιμα ποὺ θὰ λὰ μᾶς χριστοῦν τέτοιες μέρες. Πνεῖς δὲν εἶχαμε νὰ κάνουμι ἄλλου τίποντα παρὰ ἀπὸ δυὸ τρεῖς μέρες θὰ λὰ σφάζουμι τὰ γροῦνια μας, Οὐλ' πλούσιοι πτοухοὶ κατὰ τὴν πλουσιότητα θὰ λὰχουν καὶ ἀπουκάνα χαϊβάν²⁾ νὰ σφάζουν γιὰ ἀντέτ' (γιὰ ἔθιμο) ἀν' δὲν θὰ λὰχουν γροῦν, θὰχουν μισήγκα (ινδιάνον) ἀν' δὲν θὰ εἶχαν μισήγκα θὰ εἶχαν κόττα, ποὺ θὰ λὰ σφάζουν κάτι. Ἐκτὸς ἅμα εἶταν πολὺ φουκαράδες θὰ λὰ τὴς βοηθήσουν κείνις ποῦ θὰ ἔσφαζαν 100 ὀκαδιοῦ γροῦν. Ἐβλιπες κείν' ποῦ θὰ λὰ σφάζουν μεγάλο γροῦν γίνονταν στοῦ σπὶτ' τους μεγάλο ταβαδούρ. Πρῶτα ἀπ' ὄλα θὰ ἔβαζαν στὸν μπαξέ τους ἕνα καζάν νερὸ νὰ βράζ. Ὑστερα θὰ λὰ σφάζουν μιὰ σκαφίδα γιμάτι ἄχυρο καὶ θὰ λὰ χύσουν μέσα νερὸ βορσάτο καὶ θὰ λὰ ξεκορέμασσουν τοῦ γροῦν ἀπ' τὴν δίβθλα (στύλο) ἢ ἀπ' τοῦ δέντρον καὶ θὰ λὰ τοῦ ξαπλώσουν μέσα στὴν γεμάτ' ἄχυρον σκαφίδα γιὰ νὰ φύγ' ἡ τρίχα τ'. Αὐτὸ τοῦ κάμουν ἅμα εἶναι κάτου ἀποῦ 50 ὀκάδις, τὰ μεγαλύτερα τὰ ξεγδέρνουν. Ὑστερα ἢ νοικοκυρὰ πέρνει κ' ἱτοιμάζ' φαῖ γιὰ τὴν νύχτα ποὺ θὰ χτυπήσουν οἱ καμπᾶνες γιὰ τὴν ἑκκλησιὰ καὶ θὰ πᾶνε καὶ θὰ γυρίσουν νὰ κάτσουν νὰ φαῖν. Μόλις σουρουπῶσ' ἀρχίζουν οὐλα τὰ πιδάκια νὰ τραγουδοῦν μὶ τὰ ἀναμένα φαναράκια καὶ πηγαίνουν μόνου στὰ μέρη ποὺ εἶναι γενιὰ (συγγενεῖς) κὶ λὲν αὐτὸ τοῦ τραγοῦδ' :

1) Σπιτικὰ μακαρόνια, τουρσιά, πιτιμέζια, ριτσέλια καὶ ἄλλα.

2) Λ. Τ. Ζῶον.

Παλιν ἀγοῦσαν ἄρχοντες, ἄν εἶναι ὀρισμό σας
 Χριστοῦ τὴν θεῖαν γέννησιν νὰ μῶ στ' ἀρχοντικό σας.
 Χριστὸς γεννᾶται σήμερον ἐν Βηθλεὲμ τὴν Πόλι
 οἱ οὐρανοὶ ἀγάλοντες χαῖρε ἢ κτίσις ὄλη.
 Ἐν τῷ σπηλαίῳ τίκτεται ἐν φάτνῃ τῶν ἀλόγων
 καὶ Βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν καὶ ποιητὴς τῶν ὄλων.
 Πλῆθος ἀγγέλων ψάλλουσι τὸ δόξα ἐν ὑψίστοις
 καὶ τοῦτο ἀξιόνοεσι ἦτο ποιμένων πίστις.
 Ἐκ τῆς Περσίας ἔρχονται τρεῖς μάγοι μὲ τὰ δῶρα
 ἀστρόλαμπρο τοὺς ὀδηγεῖ χωρὶς νὰ λείψῃ ὥρα.
 Φτασάντες στὴν Ἱερουσαλήμ μὲ πόθῳ ἐρωτῶσι
 ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς νὰ πᾶν νὰ τὸ εὐρωῶσι.
 Διὰ Χριστὸς ἐσήκωσεν ὁ Βασιλεὺς Ἡρώδης
 ἀμέσως ἐταράχθηκε καὶ ἐγενε θηριώδης.
 Ὅτι πολλὰ φοβήθηκε διὰ τὴν Βασιλείαν
 μὴν τοῦ τὴν πάρῃ ὁ Χριστὸς καὶ χάσῃ τὴν ἀξίαν.
 Καὶ εἰς ἔτη πολλὰ καὶ τὸν χρόν', ἄμια, (θεῖα).

Ὑστερα ἔβγινι κάθε νοικοκυρὰ καὶ τὰ ἔδινε τὸ μπαξίσι τους, ἀνα
 λόγως μὲ τὴν γενιὰ ποῦ θὰ εἶχαν μὲ τὰ παιδιά.

Θὰ λὰ περάσουν τρεῖς μέρη, τὰ Χριστοῦγεννα οὔλου χαρὰ καὶ μπε-
 ρικέτι (εὐτυχία). Τὴν πρώτ' ἡμέρα κανεῖς δὲν ἔβγινι ὄχον τοῦ εἶχαν ὄντρο-
 πὴ, τὴν δευτέρη καὶ τὴν τρίτη γυροῦσαν στὰ μισαφηργιά. Ὑστερα πε-
 ρόμεναν τ' Ἀηβασίλι. Ἀρχινοῦσαν νὰ ἰτοιμάζονται καὶ νὰ φαίνον
 μόνο κλούρια καὶ πουγάτσες (πῆτες). Μέσα στὴν πουγάτσα θὰ ἔβαζαν
 καὶ ἓνα παρᾶ γιὰ νὰ δουκιμάσουμι τοῦ κισμέτι, σὶ ποιὸν θὰ πέσ' ἀπ' τοὺς
 σπιτικούς καὶ τοῦ προσέχουν πολὺ γιὰ τὴν κινούργια χροινιά, καὶ λὲν
 ἄμια εἶνι ἀνύπαντρος ἢ ἀνύπαντρη θὰ παντρευτοῦν στὸν καινούργιο
 χρόνον, ἄμια θὰ πέσ' στοὺς γονιάδες μπερεκέτ μεγάλο θὰ περιμένουν μέσα
 στὸ σπῆτ' σ'. Καὶ αὐτὸ τὸ κάνουν τὴν νύκτα τῆς παραμονῆς ἢ ὥρα 12' τότε
 εἶχαμε ἀλὰ τούρκα ἢ ὥρα 6. Θαλὰ χηίρουν οἱ καμπάνες γιὰ νὰ πάρουν
 χαμπάρ οὔλ' οἱ Κισσανιώτ' ὅτι ἀλλάζ' ἢ χροινιά. Καὶ ὅπου εἶχαν φῶς ἀ-
 ναμένο ὄλ' θὰ τοῦ ἔσβυναν καὶ θὰ λὰ ἀνάψουν νέο γιὰ γούρ' (γιὰ καλὴ
 τύχη).

Ὑστερα θὰ καθήσουν ὄλ' γύρου στοῦ τραπέζ' νὰ τραγήσουν τὸ τρα-
 γούδ' τ' Ἀηβασίλ. Κατόπιν θὰ λὰ φᾶν καὶ στὸ τέλος πέρνη ὁ νοικοκύρσ'
 τὸ ταψὶ τὴν πουγάτσα καὶ τοῦ γυρῆζ' τρεῖς φουρὲς καὶ ὅπου τύχ' ὁ παρᾶς
 τὸν πέρνη καὶ τὸν κουβαλάει μαζί του σὰν μονόκερο (φυλαχτὸ) γιὰ γούρ
 (γιὰ καλὸ χειρὸ) νὰ τῷχει ὄλουν τὸν χρόνον. Ὅταν πάλι θὰ ξημερώσ'
 πολὺ προῦ ἀρχίζουσι οὐλα τὰ παιδάκια καὶ τραγουδοῦν. Ἄμια ἀκούσουν οἱ

νοικοκυρές τραγούδια σηκώνονται και φλᾶν ἀπὸ μῆσ' ἀπ' τὴν πόρτα και κεῖ δοκιμάζουν ἂν θὰ πάη κανένα πιδάκ' πὸν νὰ ἔχ' μάνα και μπαμπᾶ τῶχουν γιὰ καλὸ μέσα στοῦ σπῖτ' κι' τ' ἀνοίγουν και τοῦ γεμίζουν χου-σμίσια (φροῦτα) τὶς τζέπες του και φεύγει, ἅμα πάλι θὰ πάη κανένα ὄρ-φανὸ δὲν τ' ἀνοίγουν καθόλου και βλαστιμοῦν κι' στεναχωριένται πολὺ γιὰ χρονιά πὸν τοὺς ἦρθι και λὲν πὸν ποῦθι μᾶς θμῆθκι τοῦ καντεμισ-σκου (κακορίζικο) π' νάμῖχει λάχ. Τὰ ἴδια προσέχουν κείνην τὴν μέρα νὰ βάλουν ὄλ' μικροὶ τρανοὶ κι' ἀπ' ἓνα καινούργιο πρᾶμμα ἔχουν δὲν ἔχουν. Ἄμα ξημερώσ' τοῦ προῦτ' σκῶνουντι οὔλ' τὰ χαράματα γιὰ νὰ εἶν' ἀνοιχτὸ τοῦ γούρ' τῆς χρονιάς. Οὔλα τὰ παιδάκια τότε θὰ πάρουν παρανταριά (ἀράδα) τὶς πόρτες γνουστὲς ἄγνωστες δὲν περάζ' και τραγ-δᾶν τοῦ Ἀηβασίλ τοῦ τραγοῦδ' :

Πάλιν ἀχοῦσαν¹⁾ ἄρχοντες πάλιν νὰ σᾶς εἰπῶμεν

Ὅτι και ἄξιον ἐστὶ ἀνάγκην νὰ χαρῶμεν.

Κάνω λοιπὸν καλὴν ἀρχὴν διὰ τοῦ μὲν Κυρίου

νὰ σᾶς εἰπῶ τὰ θαύματα Μεγάλου Βασιλείου.

Ἄγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρίαν

σέρνει μουλάρια δώδεκα μισθόνια δεκατρία

σέρνει και μιὰ χουσόμουνα μετ' τὴν χουσι τὴν σέλα.

Βαστάει κόλα και χαρτί, χαρτι και καλαμάρι.

Τὸ καλαμάρι ἔγραφε και τὸ χαρτι μιλοῦσε.

Κάτσε νὰ φᾶς, κάτσε νὰ πιῆς και τὸ νὰ τραγουδήσης

ἐμένα ἢ μανοῦλα μου δὲν μ' ἔμαθε τραγούδια,

μόν' μ' ἔμαθε τὰ γράμματα πὲς μας τὴν ἀλφαβήτα

και στὸ ραβδί ἀκομπήσε νὰ πῆ τὴν ἀλφαβήτα

και τὸ ραβδί ἦταν ξερὸ χλωρὸ βλαστάρι ἀπόλκι,

κι' ἀπάνω στὸ βλαστάρι του περδέκια φωλιασμένα.

Δὲν εἶν' περδέκια μοναχὰ εἶν' και περιστέρια.

πέρνουν στὴν μύτη τους νερὸ και στὰ φτερά του χιόνι

βρέχουνε τὸν Ἀφέντη τους βρέχουν και τὴν κυρά τους.

Σ' αὐτὸ τὸ σπῖτι τ' ἀψηλὸ πέτρα νὰ μὴ ραγίσῃ

και ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ χίλια χρόνια νὰ ζήσῃ.

Και τοῦ χρόνου Ἄμα . . α . . α.

Ἔστερα ἀπὸ πέντ' ἕξ μέρες περιμένουμι και τὰ Φῶτα. Τὴν παρα-μονὴ σηκώνουμασταν γιὰ τὸν μικρὸ ἄγιασμό τὰ χαράματα νὰ πᾶμε στὴν ἱκκλησιά κι' ὅταν ἀπουλοῦσε ἐφεγγι δὲν ἐφεγγι κι' ἐβλεπισ ὄλουν τοὺν κόσμου νὰ γυρνᾶει στοῦ σπῖτι τ', με ἀναμένα κερὰ και ἀπὸ ἓνα μπου-καλιάκ' ἢ πουτήρ ἢ φλυτζάν νὰ τοῦ ἔχ' γιμάτου ἄγιασμό και νὰ τοῦ

1) Ἀκούετε.

πηγαίν' στοὺ σπῖτι τ'. Ὑστερα ἅμα θὰ ποῦν ἀπὸ κεῖ, ὅσου θὰ πρισέψ' θὰ πάρουν νὰ ρίξουν σ' οὔλα τ' ἀγγιά τσ' ἀποὺ λίγου' και κείν' ποὺ εἶχαν ἀμπέλια και χουράφια θὰ λὰ πᾶν νὰ ρίξουν στὶς τέσσερις ἄκρις ἀπὸ λίγου, κ' λὲν αὐτὴν τὴν χρονονιὰ νὰ μᾶς τὰ ηὐλογήσ' νὰ βγοῦν διπλὰ τὰ σταφύλια και τὰ σπαρτά. Κείνην τὴν μέρα νηστεύουν δλόκληρ' ὡς κ' ἀπὸ λὰδ', γιὰ νὰ πάρουν τὴν ἄλλ' μέρα τὸν μεγάλο ἁγιασμὸ ποῦ εἶναι ἴσαμι τὴν μετάληψι (κοινωνία). Αὐτὴν τὴν κάμουν σ' ἕνα καζάν' νιρὸ τοῦ βάζουν στοὺ νάρτηκα και κεῖ μαζεύουνταν οὔλους ὁ κόσμους και γίνονταν' ἱκεῖ λειτουργία. Ἄμα τελείωνε ἡ λειτουργία ἔπερνε ὁ Προυτου-σῦγγελος, γιὰτι δὲν εἶχαμι Δισπότ', τὸν σταυρὸ και λέγοντας τὸν Ἰορδάνη βαπτίζουμένου σου Κύριε, σταύρωνε τρεῖς φορὲς τὸν σταυρὸ και τὸν ἔριχνε μέσα στοὺ καζάν'. Ὑστερα πάλι ὁ ἴδιος τὸν ἔπερνε ἀπὸ μέσα, κ' ἄφηνε ὕστερα τὸν κόσμο ποὺ ἔπερνε μὲ μιγάλου οὐσοῦλ (προσοχή) γιὰ νὰ μὴ χυθῆ κάτω γιὰτι εἶναι ἁμαρτία. Και ὄλους ὁ κόσμους θεονήστικος περιμένε ὡς τότε νὰ πιῆ κ' ὕστερα θὰ λὰ φάη.

Κι' ἔτσ' περνοῦσαν τὰ δωδεκάμερα στοὺ Κεσάινι.

Δωδεκάμερα τὰ λὲν γιὰτι ἄλλες οἱ γιουφῆτες κρατᾶν δώδεκα μέρις και δὲν δουλεύουν καθόλου.

ΑΠΟΚΡΗΑ ΚΑΙ ΣΑΡΑΚΟΣΤΗ

Μόλις ἀνοίγει τὸ Τριώδιον ἀρχίζαν και ντύνονταν τὰ μικρὰ τὰ πιδ-γιὰ δηλ. τὴν πρῶτ' και δεύτερη Κυριακή, τὴν τρίτη και τὴν τετάρτη ντύνονταν ὄλ' οἱ τρανοί. Τὴν τελευταία Κυριακή τοῦ βράδ' μαζεύονταν ὄλ' οἱ γεννιάδες (συγγενεῖς) σ' ἕνα σπήτ' ποὺ νὰ κάθντι οἱ πιδ τρανοί, ἅμα εἶχαν μεγάλο σπήτ'. Ἐστρουναν τὰ τραπέζια καταῆς και κάθονταν χώρια οἱ τρανοί και χώρια οἱ μικροί. Μαζι μὲ τὰ πουλλὰ φαῖὰ και κρασιὰ και γλυκίσματα ποὺ εἶχαν προμηθημένα εἶχαν μαζι καριδένιου χαλβᾶ και ἀπὸ ἕνα ἄσπρο βρασμένου αὐγὸ γιὰ νὰ μπλώσουν τοὺ στόμα τς ἴσαμε τὴν Πασχαλιὰ ποὺ θὰ τοῦ ξεμπλώσουν μὲ τοῦ κόκκινου ὅταν θὰ ποῦν τοῦ Χριστὸς Ἄνέστη τοῦ βράδ' στὴν ἱκκλησιὰ. Ἄμα θὰ φᾶν και θὰ χορτάσουν καλὰ μαζι μὲ τὰ γλυκίσματα τότε θ' ἀρχινήσουν τὰ πι-χνίδια τοῦ χαλβᾶ. Παίρνει ἀπὸν τοὺς συγγενεῖς ὁ μεγαλύτερος και δένει ἕνα μιγάλου σπάγκου σ' ἕνα ξύλου και στὴν ἄκρη δέν' ἕνα μιγάλο κουμάτ' μουκαλένιου χαλβᾶ και πηγαίν' στοὺ τραπέζ' ποὺ κάθονται τὰ πιδιά. Κι' ἀρχίζει νὰ τὸν κουνάει πᾶν' ἀπ' τὰ κεφάλια τσ'. Προσπαθῶντας αὐτὰ νὰ δαγκάσουν τὸν χαλβᾶ γεμίζουν τὰ μούτρα τσ' ἀπὸ χαλβάδες και οἱ τρανοί ὄλ' γύρου γιαλᾶν. Μ' αὐτὸ τὸ παιχνίδ' ξημηρώνονται. Ὅταν ξημηρώσ' ἡ καθαρὴ Δευτέρα περνοῦν πουρνὸ πουρνὸ οἱ γύφτσ' κ' μαζεῖουν κείνα ποὺ περισσεύουν γιὰτι δὲν τρών' τίποτα. Ὅλα τὰ

κορίτσια οἱ νεόπαντρες ποὺ μποροῦν καὶ βαστᾶν στὴν νηστεία νηστεύουν τρεῖς μέρες χωρὶς φαῖ ψωμί καὶ νερὸ καὶ τὴν τετάρτη πηγαίνουν καὶ κοινωνοῦν. Περισσότερο δὲ κρατοῦσαν τὰ μεγαλοκόριτσα γιὰ ἓνα μεγάλο καὶ καλὸ τυχερό. Περνοῦσαν σαράντα μέρες χωρὶς νὰ ἀρτηθοῦν οὔτε τὰ μικρὰ πιδιά κι' περιμέναν μὲ μεγάλη λαχτάρα νὰ ξημερώσῃ τοῦ Πάσχα γιὰ νὰ φᾶν μόνον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τοῦ Βαγιοῦ θὰ τρώγαν ψάρι. Ὅταν ἔρχεται τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ποὺ πέφτει πάντοτε τὴν πρώτη ἑβδομάδα τῆς Σαρακοστῆς καὶ ἀρχίζουν τῆς Παναγίας Χαιρετισμοὶ τὴν πρώτη Παρασκευὴ ποὺ θ' ἀπολύξ' ἡ ἑκκλησιὰ τρέχουν ὅλα τὰ κορίτσια, κι' τὰ παληκάκια νὰ πάρουν ἀπ' τοὺν Παπᾶ διαβασμένου στάρ. Τοῦ βάζουν τρεῖς μέρες κάτ' ἀπ' τοῦ προσκέφαλου τς κι' βλέπουν ποιὸν ἢ ποιὰν θὰ πάρουν κι' ὕστερα ἀπ' τὶς τρεῖς μέρες ποὺ θὰ περάσῃν θὰ τὰ σπείρουν σ' ἓνα μέρους κι' ἂν φυτρώσουν τὴν ἄλλ' μέρα λέει ὅτι ὁ νέος ἢ ἡ νέα θὰ παντρεφτῆ στοῦ χρόνου ἀπάν'. Ὑστερα ἀφήνουν νὰ περάσ' ὅλ' ἡ Σαρακοστὴ μὲ λύπη κι' ὄλες οἱ ἡλικιωμένες φοροῦσαν μαῦρες σάρπες ὅταν πῆγαιναν στοὺς Χαιρετισμοὺς. Ὅταν μᾶς ἤρχονταν ἡ μεγάλη ἑβδομάδα ἱτοιμάζαμε ὅλοι μικροί, τραγοὶ τὰ σχολιανά μας (τὰ πασχαλινά μας) κι' τὰ φορούσαμε ὅλ' στὴ δευτέρῃ Ἀνάσταση ποὺ χτυποῦσε ἡ καμπάνα στὶς 6 μεσάνυχτα (ἀλλὰ τότεκα) μὲ τὸ παλὸ τὸ ὠρολόγιο γιὰτὶ ἡ πρώτ' χτυποῦσε τὸ Σάββατον τὸ μεσημέρ' καὶ γιὰτὸ δὲν πίστευαν δὲν γιόρταζαν κείνην τὴν μέρα. Τὴ μεγάλ' Πέστ' ποὺ σταυρώνουν τοὺν Χριστὸ κάθονταν καὶ τὸν ξενυχτᾶν ὅλα τὰ κορίτσια καὶ ὄσες θέλουν ἄλλες γρηῆς καὶ νέες καὶ τὸν τραγουδοῦν τὸ κακό τ τοῦ τραγοῦδ' :

Σήμερα μαῦρος οὐρανός, σήμερα μαῦρη μέρα
 σήμερα ὅλοι θλιβόνται καὶ τὰ βουνὰ λυποῦνται
 σήμερα ἔβαλαν βουλή οἱ ἄνομοι Ἑβραῖοι
 οἱ ἄνομοι καὶ τὰ σκυλιὰ κι' τρεῖς καταραμένοι
 γιὰ νὰ σταυρώσουν τὸν Χριστὸ τὸν Πάντα Βασιλέα.
 Κι' ὁ Χριστὸς ἠθέλησε νὰ μῆ σὲ περιβόλι
 νὰ λάβῃ δειπνὸν μυστικὸ γιὰ νὰ τοὺν λάβουν ὅλοι.
 Κι' ἡ Παναγιὰ ἡ Δέσποινα καθόταν μοναχὴ
 τίς προσευχῆς τῆς ἔκανε γιὰ τὸν μονογενῆ τῆς.
 Σώνουν κυρὰ μ' οἱ προσευχῆς, σώνουν καὶ οἱ μετάνοιες
 καὶ τὸν υἱὸν σου πιάσανε καὶ στὰ χαλκιά τὸν πᾶνε
 σᾶν κλέφτη τὸν ἐπιάσανε καὶ σᾶν φονιά τὸν πᾶνε
 καὶ στοῦ Πιλάτου τὰς αὐλὰς ἐκεῖ τὸν τυραννᾶνε
 καὶ ἡ Παναγιὰ σᾶν τ' ἄκουσε πέφτει λιγοθυμᾶει
 σταμνὶ νερὸ τῆς ρίξανε γιὰ νάρθη ὁ λογισμὸς τῆς
 καὶ σᾶν τῆς ἦρθε ὁ λογισμὸς καὶ σᾶν τῆς ἦρθε ὁ νοῦς τῆς

ζητεῖ μαχαῖρι νὰ σφαγῇ φωτιά νὰ πᾶ νὰ πέση
 ζητεῖ γκρεμνὸ νὰ γκρεμισθῇ γιὰ τὸν Μονογενῆ της.
 Ἡ Μάρθα καὶ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ τοῦ Λαζάρου ἡ μᾶνα
 καὶ τοῦ Ἰακώβ ἡ ἀδελφὴ κι' οἱ τέσσερες ἀντάμα
 παίρνουν τὸν δρόμο τὸ δρομὶ, δρομὶ τὸ μονοπάτι
 τὸ μονοπάτι σ' ἔβγαλε μπρὸς τοῦ Ληστοῦ τὴν πόρτα.
 Ἄνοιξτε πόρτες τοῦ Ληστοῦ καὶ πόρτες τοῦ Πιλάτου
 κι' οἱ πόρτες ἀπ' τὸν φόβο τους ἀνοιξαν μοναχὲς τους.
 Βλέπουν δεξιὰ βλέπουν ζερβιὰ κανέναν δὲν γνωρίζουν
 βλέπουν καὶ δεξιότερα βλέπουν τὸν Ἄη Γιάννη
 κι' ἡ Παναγιά ἡ Δέσποινα γλυκὰ τὸν ἐρωτάει.
 Ἄχ! Ἄη Γιάννη Πρόδρομε καὶ βαπτιστὴ τοῦ μὲν μου
 μὴν εἶδες τὸν νιόκα μου καὶ σὲ διδάσκαλό μου.
 Δὲν ἔχω στόμα νὰ σοῦ πῶ γλώσσα νὰ σοῦ μιλήσω
 δὲν ἔχω χέρι παλαμὸ διὰ νὰ σοῦ τὸν δείξω.
 Βλέπεις ἐκεῖνον τὸν γυμνὸ τὸν παραπογεμένο
 ὅπου φορεῖ πουκάμισο στὸ αἶμα βουτηγμένο
 κι' ὅπου φορεῖ στὴν κεφαλὴ ἀκάνθινο στεφάνι,
 ἐκεῖνος εἶν' ὁ νιόκα σου καὶ με διδάσκαλός μου.
 Κι' ἡ Παναγιά ἡ Δέσποινα πινα τὸν πλησιάζει.
 Δὲν μοῦ μιλᾷς παιδάκι μου δὲν μοῦ μιλᾷς παιδί μου;
 Τί νὰ σοῦ πῶ μανοῦλα ποῦ διάφορο δὲν ἔχεις
 μόνο τὸν Μέγα Σάββατο κοντὰ τὸ μεσημέρι
 ὅταν σειστῇ ὁ οὐρανὸς κι' ἡ γῆ, σημαίνουν τὰ οὐράνια
 τότε καὶ σὺ μανοῦλα μου νᾶχεις χαρὲς μεγάλες.
 Ὅποιος τ' ἀκούση σώζεται κι' ὅποιος τὸ λέει ἀγιάζει
 κι' ὅποιος τὸ καλοφουγκρισθῇ παράδεισο θὰ λάβῃ
 παράδεισο καὶ λίβανο ἀπὸ τὸν ἅγιον Τάφο.

Παιδικὸ τραγούδι

Ὅταν μαζεύονται τὰ παιδιὰ καὶ θέλουν νὰ παίξουν κρυφτὸ ἢ κυ-
 νηγητὸ γιὰ νὰ βγάλουν ἓνα παιδί νὰ χαμᾶ (νὰ φυλάγῃ) λένε αὐτὸ τὸ
 τραγούδι:

Ἄνέβηκα στὴν πιπεργιά νὰ κόψω ἓνα πιπέρι
 κι' ἡ πιπεργιά τσακίστηκε καὶ μ' ἔσπασε τὸ χέρι
 δὸς τὸ μαντηλάκι σου τὸ χρυσοκεντημένο
 νὰ δέσω τὸ χεράκι μου ποῦ εἶναι ματωμένο
 μέσ' στὸ αἶμα βουτηγμένο.

Στίχοι τῆς Ἀγάπης

Ὄταν σὲ βλέπω καὶ ἔρχεσαι με τ' ἄλλα παλληκάρια
ἐσύ σαι τὸ γαρύφαλλο καὶ τ' ἄλλα τὰ κλωνάρια

Ὄταν περνῶ ἀπ' τὴν πόρτα σου καὶ βρῶ κλειδωμένα
σκύβω φιλῶ τὴν κλειδαριὰ θαρρῶ φιλῶ ἐσένα.

Κόρη μου, περίφημο πού τοῦβρες τόσο νάζι
σὲ ποιὸν μπαχτσὲ νὰ πᾶ νὰ βρῶ λουλούδι νὰ σὲ μοιάζει.

Συλλογισμένος περπατῶ κ' ὄλο τὴν γῆ κοιτάζω
ἐμένα τῶχει ἢ τύχη μου καρδιές νὰ δοκιμάζω.

Τύχη τῆς τύχης τύχη μου, τύχη τῆς τύχης τ' ἔχεις
τί σ' ἔφταιξα βρὲ τύχη μου κ' ὄλο μὲ κακοτρέχεις.

Τὸ κεφάλαι μου πονεῖ καὶ τὸ δεξί μου νύχι
πότε θὰ γίνης σὺ γαμπρὸς καὶ γὼ κοντὰ σου νύφη.

Ἄντίγρα μ' ἦρθες κ' ἔκατρες σάν ἥλιος σάν φεγγάρι
καὶ ρούφηξες τὸ αἷμα μου σάν τὸ στεγνὸ σφουγγάρι.

Τὸ παλληκάρι π' ἀγαπᾶ καὶ δὲν τὸ ἀγαποῦνε
εἶναι νὰ βράζουν τὰ κουκιά καὶ νὰ τὸ ξεματοῦνε.

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

Ἄσπρο.—Χίλια μαύρα ἓνα ἄσπρο. Ὄταν πάθη κανεὶς καμμιά
ζημία χίλια λόγια νὰ πῆ ἓνα ἄσπρο ἀξίζει. Τὸ ἄσπρο εἶνε τὸ τρίτο τοῦ
παρᾶ.

Γαῖδαρος.—Κάποιον χάρασαν γαῖδαρο κ' τὸν κύτταζε στὰ δόντια
πόσου χρόνῳ ἦταν. Γιὰ κείνους πού εἶνε ἀχάριστοι.

Γεννάρης.—Κόττα χήνα τὸν Γεννάρ' καὶ ἀρνὶ τὸν Ἀλωνιάρ.

Ἐορτή.—Ὅστερα ἀπὸ τὴ γιορτὴ χρόνια πολλά. Δι' ἐκείνους πού
εἶχαν μιὰ δουλειὰ νὰ κάνουν καὶ ἀμελῶντας δὲν προλάβαιναν νὰ πάνε
στὴν κατάλληλὴ τους ὥρα καὶ ἀργοῦσαν, ὁπότεν δὲν γινόταν ἡ δου-
λειά τους.

Ἐρωτῶ.—Τώρα θὰ ρωτήσ' μ' καὶ τὸν Κέλ-Χασάν πότε θὰ γίνῃ τὸ
παριμί. Ὄταν θέλῃ κανεὶς νὰ πάῃ πουθενὰ ἢ νὰ κἀνῃ κάτι καὶ σκέ-
πτεται καὶ τὸν διατάσσει ἓνας πού δὲν ἔχει θέσι καθόλου, τοῦ λέγει αὐ-
τὴ τὴν παροιμία. Ὁ Κέλ-Χασάν ἦτο ἓνας κασιδιάρης Τοῦρκος πού ἤθε-
λε νὰ ἀνακατεῦεται πολὺ στὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ καὶ νὰ ἀποφασί-

ζη και αὐτὸς κατὰ τὴν γνώμην του ἐνῶ ἐκεῖνοι δὲν τοῦ ἔδιδαν σημασία

Κάηκα. — *Κάηκα μάνα μ' κήγια!*

— *Μ' κήγικς γιά 1) παιδί μ', ἄντρα σ' πέθανε και*

δὲ θὰ καῖς ;

— *"Οχ και σὺ 'πιτοῦν ἄνδρα μ' 'πιτοῦ πιτι*

π' ὄχουν στοὺν γκόρφου μ'.

Λέγουν ὅτι μία φορὰ μιᾶς γυναίκας πέθανε ὁ ἄντρας και θαμάζονταν πῶς νὰ κἀνὴ νὰ κλάψῃ τὸν ἄντρα της. Ἐλεγε ὅταν ἐμνησκαν μόνοι μετὴ μάννα της και τί μητέρα δὲν μπορῶ νὰ κλάψω και τί θὰ κάνω γιά νὰ τὸν κλάψω ντρέπομαι και ἀπ' τὸν κόσμου ποὺ ἔρχεται και με βλέπει. Σκόνεται και ἡ μάννα της και ψήνει ἕνα πιτι στοὺ σατσι 2) και ὡς τὸ ἔβαλε στοὺ κόρφο της γιά νὰ φωνάζῃ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς της και νὰ φαίνεται στοὺν κόσμου ποὺ κλαίει. Ἀλλὰ αὐτὴ ἦτο λίγο λαφριά στοὺ μυαλο φαίνεται και τὸ φανέρωνε.

Κατάρα.— *Στραβὴ κατάρα τοῦ σαίμπη 3).* Σὲ ἐκείνους ποὺ βλαστημοῦν τοὺς ἄλλους χωρὶς αἰτία.

Κουτρούβα.— *Κάθησε ἡ κουτρούβα νὰ γελάσῃ τὴν κουτσουχέρα.* Εἰς ἐκείνους ποὺ κοροϊδεοῦν τοὺς ἄλλους. Ἐγὼ ἐκεῖνοι εἶνε χειρότεροι ἀπὸ αὐτοὺς.

Λιμάνι.— *Παρασπρόχμῆνο καῖε σὲ καλὸ λιμαν' ἀράζ.* Ὅποιον τὸν καταφρονοῦν και δὲν τὸν λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν τους, αὐτὸν τὸν εὐνοεῖ ἡ τύχη περισσότερο.

Μαργαριταρένια.— *Τὶ σὲ λύπ; — Μαργαριταρένια σκούφια.* Εἰς ἐκείνους ποὺ φροῦν πράγματα ποὺ δὲν τοὺς πρέπουν.

Μαλώνω.— *Νὰ μιλήσον μ' σὶ' ἀλών' γιά νὰ μὴ μαλώσουμ' στοὺ χωράφ'.* Ὅταν πρόκειται νὰ κάνουμε μιὰ δουλειὰ ἢ νὰ πᾶμε πουθενὰ πρέπει νὰ συνεννοηθοῦμε πρῶτα καλὰ και κατόπιν νὰ τὴν κάνουμε, γιά νὰ μὴ ἐπέρχωνται ὕστερα φιλονικίαι.

Νοῦς.— *Ὅσοι νοῦς μου στοὺν ζιβγάρ' τόσα βώδια ν' ἀπομείνουν.* Γιά κείνους ποὺ δὲν ἔχουν τὸ νοῦ τους στὴ δουλειὰ τους.

Ξύλο.— *Πιᾶσε δορκάν και κόψε ξύλο.* Τὸ λὲν σὲ ἐκείνους ποὺ προσπαθοῦν νὰ κάνουν μιὰ δουλειὰ, ποὺ εἶνε ἀδύνατο νὰ γίνῃ.

1) Βεβαίως.—2) Λαμαρίνα ταψὶ ποὺ κάνουν πῆττες.—3) Λ. Τ. Νοικοκύρη.

Πέτρα.—Στήν μαγαροσιά πέταξες πέτρα, θά πεταχθοῦν ἀπάνου σ' Δι' ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἀπαντοῦν με ἀνήθικα λόγια ὅπως καί ἄν τοὺς ὀμιλίσης.

Πετῶ.—Πῆαν φῶαν ¹⁾ πᾶν πέταξαν καὶ πᾶν. Ὅταν κανεῖς εἶχε στὰ χέρια του καμμιά δουλειά ἢ κανένα πράμα καὶ τὸ ἔχανε ξαφνικά ἀπὸ μπρός του τὸ ἔλεγαν ὅτι πέταξε σὰν τὸ πουλί.

Πωλῶ.—Πουλοῦμι τὸν ἥλιον κ' ἀγοράζουμι τὸ γκάζ. Ὅταν ἀφήνουμε καὶ περνάει τὸ φῶς τῆς ἡμέρας χωρὶς νὰ δουλέψουμε καὶ δουλεύουμε τὸ βράδυ.

Τιμῶ.—Τίμα τὸν ἀτίμητον νὰ μὴ ο' ἀξαιτήση. Ὅτι πρέπει νὰ μὴ περιφρονοῦμε τοὺς κακῆς διαγωγῆς, διότι ἄν τοὺς περιφρονησοῦμε σὺ τοὶ θά μᾶς μεταχειρισθοῦν σύμφωνα με τὴν διαγωγὴν τους.

Τύχη.—Μὴν κυτῆς τὰ σιραβά μ' τὰ ποδάρια, κῆτταζε τὴν καλὴ μ' τὴν τύχ'.

Υπομονή.—Σταλαματιὰ σταλαματιὰ γεμίζ' ἢ στάμνα ἢ πλατιά. Ὅταν ἔχομεν ὑπομονὴ τότε κερδίζουμε ἐκεῖνο ποὺ νομίζουμε ὅτι μᾶς εἶναι δύσκολο.

Χορεύω.—Σήκου γέρου μ χορεψι καὶ ἐγὼ στὰ νύχια στέκου. Ὅταν ἐγένετο γλέντι εὐρίσκοντο καὶ μερικοὶ ποὺ τοὺς ἄρεξε ὁ χορός, ἀλλὰ ἐντρέποντο νὰ σηκώνωνται κάθε φορὰ καὶ ἐβίαζαν τοὺς ἄλλους νὰ χορέψουν διὰ νὰ ἔλθῃ ἡ σειρά των καὶ σ' αὐτοὺς ἔλεγαν κρυφὰ τὴν παραπάνω παροιμία.

ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ

1.—Ὅταν θέλῃσουμε νὰ δώσουμε τὸ σαποῦν' στὰ χέρια τ' ἄλλουνοῦ, τοὺν λέμι νὰ γυρίσ' τὰ χέρια τ' ἀπὸ τὴν ἀνάποδη, ἢ ἄν εἴμαστε βιαστικοὶ τὸ πετάχνουμε κάτω. Αὐτὸ τὸ κάμνωμε, διὰ νὰ μὴ μαλώσουμε ἀργότερα.

2.—Ὅταν ἀνακατεύουμεν τὸ μαγκάλ' καὶ βγάξ' σκαντζαλίθρες (φωτιές) λένε ὅτι θά ἔρθουν μουσαφίρηδες.

3.—Ὅταν βράξ' τὸ φαγητὸ καὶ ὁ τέντζερης πιάσ' ἀπὸ κάτω ψηλὲς φωτιές λένε ὅτι ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ θά πάρῃ ἀπὸ κάπου λεπτὰ.

4.—Ὅταν ράβουμε τὸ φόρεμά μας τὴν ὥρα ποὺ τὸ φουράμι πρέπει νὰ δαγκάνωμε διότι θά ξεχνᾶμε πάντοτε.

5.—Τὰ μωρὰ δὲν πρέπει νὰ τὰ φιλοῦμε στοῦ σβέρκου γιατί γίνονται κακὰ σ' ὄλη τους τὴ ζωή.

1) Φύγαν.

6.—"Όταν ἀκούησ' καμμιά κουκβάγια νὰ φωνάζ' στά κυραμίδια θέ-
λουν νὰ ποῦν ὅτι σ' ἐκείνου τὸ σπῖτ' θὰ πιθάν' κάποιος.

7.—"Άμα θὰ βγῆς ἀπ' τὴν πόρτα σ'κι' ἀνταμῶσ' κανέναν παπᾶ πρωῖ
πρωῖ λένι ὅτι θὰ πάη γουρσουζιά οὔλ' τὴν μέρα στὴν δλειά σ'.

8.—"Άμα θὰ ἔχ' σ' καμμιά κότα καὶ τνάξ' τὰ φτερά τσ λέν' ὅτι θὰ
πάροσ' ἕνα καλὸ χαμπέρ (εἶδησι).

9.—"Όταν παίζ' τὸ δεξι σ' μάτ' θὰ σ' ἔρθ' ἕνα κακὸ καὶ ὅταν θὰ
σὲ παίζ' τ' ζερβί σ' θὰ σ' ἔρθ' καλό.

10.—'Άπ' ὁποιοῦ σπῖτ' πιάσ' τοῦ κουράκ' καὶ φωνάζ', τῶχουν χου-
ρίς ἄλλου ὅτι θὰ πιθάν' ὁ νοικοκύροσ' τοῦ σπιτιοῦ.

11.—"Άμα θὰ φαγουρίσ' ἡ μύτη σ' κ'εἶσι τρανὸς θὰ σὲ ντροπιάσουν,
καὶ ἅμα εἶσι μικρὸς θὰ σὲ δείρουν.

12.—"Όταν σφυρίζουν κι τὰ δυὸ αὐτιά σ', παίρνεις ἕνα χαμπέρ' πού
θὰ χαρῆς πολύ' κι ἅμα τοῦ ἕνα, παίρνεις γραμμά.

13.—"Άμα σὶ τρώει ἡ χούφτα σ' ἡ δεξιά πέρνει παραδες, κι' ἅμα
ἡ ζερβιά δίνει.

14.—"Ο γόγγρος ¹⁾ ὅταν λαλή τὴν τύχτα λένε ὅτι χαλνάει ὁ καιρός.

15.—"Η γλωσσοφαῖα ἡ μεγὰλ' φέρνει κακὸ μεγάλο σὶ κείνο τοῦ
σπῖτ' πού γλωσσοτρώει.

16.—"Άν διῆς στοῦ δρόμου κανέναν καὶ καμπούρη θέλεις νὰ διῆς κα-
νένα πρόσωπου πού νὰ εἶναι ἀνάγκη φτύστουν τρεῖς φορὲς κι' ἀμέσως
σὲ τρία λεφτά, σὲ τρεῖς ὥρες τὴν ἴδια μέρα τὸν βλέποσ'. Αὐτὸ τὸ κάνουν
περισσότερο τὰ κορίτσια ὅταν θέλουν νὰ δοῦν τοὺς ἀγαπημένους τους.

Μερικαὶ λέξεις

ἀκράνια	=συνομήλικος(Λ.Τ.)
ἀρατίζομαι	=χάνομαι
βεριέττα	=βέρα
βόσκα	=ψῆρα
γκατζέλι	=γαῖδουράκι
γκουρζέλ	=γουρουνάκι
γκουτούτσης	=πῆρες ἀέρα
γυράνιο	=σκοῦρο
διαλογίζομαι	=σκέπτομαι
ζάπροσα	=σοβαροποιήθηκα

1) Γόγγρος πούλι τὸ ὁποῖον φωνάζει κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου.

καλέμι	=μολύβι
καποτνός	=ένος καιροῦ πράγματα
κλίφ	=φόδρες ἀπὸ μαξιλάρια
κμάρ	=στάμνα
κορνιάχτος	=σκόνη
κουκόσια	=καρύδι
λιέν	=λεκάνη
λούτζα	=ἔκθεσις
μάνι-μάνι	=γρήγορα
μισάντρες	=ντουλάπες τοῦ τοίχου
μούσμουλα	=σιγανή στὴ δουλειά της
μούτσιλο	=μικρὸ
μπιλτζίκια	=βραχιόλια (Λ. Τ.)
μπούνα	=φλόγα
νικέτζα	=φιλάργυρη
ντουρούκλιασα	=ξεχείλισα
δριτιὰ	=καλή
παράγομα	=ἐπίθετο
πνάκια	=πιάτα
ρουκώνω	=βάζω
σιόλ	=φλυτζάνι
σιόνια	=παντόφλες
σιάχκα	=φοβήθηκα
σούδαλα	=ἄγριοι καρποὶ
στόϊσα	=ἔχασα
τσακί	=μαχεράκι
τζάκ	=καπνοδόχος
τσάντζαλλα	=κουρέλια
τσάξα	=ἔσπασα
φρουκάλ	=σκοῦπα
χασμίσια	=φροῦτα
χόβρος	=συννεφόκαμμα
χόσκο	=ἄστεϊο
χωρατεύω	=κουβεντιάζω

ΚΡΥΟΝΕΡΙΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

1

Μικρὸς Κωνστᾶς παντρεύεται μικρὴ Βγενοῦλα παίρνει
Τὸν Μάη τοῦ ἦρθε μήνυμα νὰ πάη νὰ πολεμήσῃ.
Τὸ βᾶθιο του καλύβωνε τὴν νύχτα χωρὶς φεγγάρι
βάζ' ἀσημένια πέταλα μαλαματένιες λόθρες
κι' ἡ Βγενοῦλα τοῦ ρωτᾷ ἀπὸ τὸ παραθύρι.
'Εσὺ Κωνστᾶκη μ' θὰ διαβῆς καὶ μένα ποῦ μ' ἀφήνεις;
Πρῶτα σ' ἀφήνω στὸν Θεὸ κι' ὕστερις στοὺς ἅγιους
καὶ ὕστερις ὅλο ὕστερις σ' ἀφήνω στὴν νενέ μου.
Καὶ σὺ νενέ μ' τὴν νύφη σου καλὰ νὰ τὴν κυττάζῃς
νὰ τὴν ταίτζῃς ζάχαρι νὰ τὴν ποτίτζῃς μόσχο,
κι' ὅταν κοιμοῦνται οἱ ἐπιρροές νὰ στοῶνῃς νὰ κοιμᾶται.
Κόμα ὁ λόγος κράταε καὶ ἡ φωνὴ βαστοῦσε
καὶ στὸ σκαμνὶ τὴν ἔκατσε καὶ τὸν μπερμπέρ¹⁾ φωνάζει.
'Ἐλα μπερμπέρ νὰ μπερμπερῃς μιανῆς ξανθῆς πλεξοῦδες,
τὴν δίνει πέντε πρόβατα, τὴν δίν' καὶ πέντε γίδια
τὴν δίν' καὶ δυὸ μικρὰ σκυλλιά νὰ πᾶ νὰ τὰ χιλιάσῃ.
Καὶ χίλιασαν τὰ πρόβατα καὶ χίλιασαν τὰ γίδια
καὶ χίλιασαν τὰ δυὸ σκυλλιά καὶ γίνκαν ἐνενηντα.
Καὶ σφύρζε καὶ κατέβαινε πὲ πᾶν ἀπ' τὰ Μπαλκάνια
νὰ κι' ὁ Κωνστᾶκης ἔρχεται στέκεται καὶ ρωτᾷει.
Καλὴ μέρα σου Κεχαγιᾶ. Καλῶστον τὸν διαβάτη.
Ποιανοῦν' αὐτὰ τὰ πρόβατα πιανοῦν' αὐτὰ τὰ γίδια
πιανοῦν' αὐτὰ τὰ δυὸ σκυλλιά τ' ἀργυροκουδουνάτα,
πιανοῦν' αὐτὸς ὁ Κεχαγιᾶς ποῦ ντρέχ' καὶ τὰ φυλάει.
Χτυπᾷ τὸ ἄλογο βιτσιὰ στὴν μάνα του πηγαίνει.
Ποῦνε μάνα μ' ἡ νύφη σου ποῦνε καὶ ἡ καλή μου.
Υἱέ μ' ἡ νύφη μ' πέθανε καὶ ἡ καλή σου πάει
πὲς μου μάνα μ' τὸ μνημια της νὰ πάω νὰ τὴν κλάψω
Υἱέ μ' τὸ μνημια τς ἔσιαξε καὶ ἔβγαλε χορτάρι.

1) Λ. Τ. Κουρεῦς.

Χωρισμός

2

Πουλιά μου χελιδόνια και ξάστερα πουλιά
πολύ ψηλά πετάτε για χαμηλώσητε ;
νά γράψω στά φτερά σας και στά φτερούδια σας
νά πάτε στην καλή μου στην Καλητσούδα
νά πάτε νά τῆς πῆτε νά μὴ μὲ καρτερῆ
νά πάτε νά τῆς πῆτε ἂν θέλ' νά παντρευτῆ.
Τουρκο ἄντρα μὴ πάρη και τὸν κριματισθῆ [και ἁμαρτωλωθῆ]
Ρωμηὸν ἄντρα νά πάρη νά μοιάξ' Χριστιανῆ
νά λούεται τὸ Σάββατο νά ἀλλάξ' τὴν Κυριακῆ
και νά μεταλαμβάνη καθὲ Σαρακοστή.
'Εγὼ ἐδῶ πού ἦρθα ἐδῶ παντρεύθηκα
πῆρα γυναῖκα μάγισσα, τῆς μάγισσας παιδι
μαζεύει τὰ οὐράνια και δὲν ἀστραπολοῦν
και μάζεψε και μένα και δὲν μπορῶ νά ῥθῶ.
"Όταν ξεκινήσω στράφτει και θροντᾶ
κι' ὅταν γυρίζω πίσω ἤλιος και ἔσπεριά.
Καλήτσα σὰν τοῦ ἄκουσε βαρῶν τὴν φάνηξε
τσαρούχια νε ποδυέται ¹⁾ στα ποδαράκια της
ἀντρίκια ροῦχα βάνει πέρνει τὸν δρόμο πάει.
Σαράντα ὄρες δρόμο νύχτα τὸν περπατεῖ.
βρίσκει μιὰ βρεοπούλα τοῦ σιοῦσε ²⁾ και ἔπλενε
Καλημέρα Βρεοπούλα καλῶς τὸν Περατλῆ ³⁾
Ποιὸ εἶν' τοῦ Γιάνν' τὸ Σπῆτι τοῦ Γιάνν' τοῦ Περατλῆ.
Καλημέρα βρε Γιάννη, καλῶς τὸν Περατλῆ.
Γιατί μ' ἀφήξες μένα και πῆρες ἄλληνα ;
'Εκεῖνος σὰν τὴν γνώρσε τὸν δρόμο ἔπιασε
και ἡ μάγισσα ξεφώνησε !
"Ας τῶξερα βρε Γιάννη νά μὴν στὴν ἔστελνα.

3

"Αφήσε τὴν δουλειά σου κατέβα κάτου νά σοῦ πῶ.
"Ελα κάτου στοῦ χαϊάτι ⁴⁾ ὅπου εἶνε σκοτεινὰ
"Ελα για νά φιληθοῦμε και νά κλάψωσε τὰ δυὸ
γιατ' αὔριο θὰ φύγω και θὰ πάω στὸ στρατό.
Τί παρηγοριά θὰ δώσης για νά ζω στὸ στρατό
"Ενα ἄσπρο μαντηλάκι γύρω γύρω κεντητὸ

1) φορεῖ.—2) ἄπλωνε.—3) περασιτικός.—4) σάλα τοῦ κάτω πατώματος.

κι' ὅταν θὰ σὲ ἐνθυμοῦμαι καὶ θὰ κλαίω ἀπὸ καρδιά
 μ' αὐτὸ τὸ μαντηλάκι θὰ σφουγγῶ τὰ δάκρυα
 καὶ παραγγελιά σ' ἀφήνω πρόσεξε νὰ φυλαχθῆς
 ὅσπου νὰ πάω καὶ νᾶρθω μὴν τυχὸν καὶ παντρευτῆς
 κι' ἂν σὲ εὕρω παντρεμμένη μὲ τὸν ἄντρα σου μαζί
 καὶ τὰ δυὸ θὰ σᾶς σκοτώσω κι' ἄς καθήσω φυλακή.

4

Κάτω στὰ δώδεκα νησιά
 στῆς Πόλης τ' ἀργαστήρια
 δώδεκα ράφτες ἔραβαν
 καὶ δέκα μαθητᾶδες.
 Ὅλη μερίτσα ἔραβαν
 τὸ βράδυ βράδ' σχολνοῦσαν
 ἓνα μικρὸ ῥαφτόπουλο
 κάτε καὶ δὲν σχολνάει
 μόν' τὸ κερί του ἀναψε
 καὶ στὸ σαντὰν τὸ βάζει
 καὶ κάτσε καὶ φιλόραφτε
 καὶ φιλοδραγουδοῦσε
 Καβάδι μου φιλόραφτο
 καὶ φιλοκεντημένο καὶ τί κορμὶ θὰ σαρτιστῆς
 σὲ τί κορμὶ θὰ πλέξης.
 Ἐννιά φορές τὸ φίλησαν
 καὶ μὲ ταῦτήνα δέκα.
 Κόρη ξανθὴ ὅαν τ' ἄκουσε ἀπὸ τὸ παραθύρι
 γιὰ δέξ τὸν τὸ μαργέλικο τί ψέματα ποῦ λέει
 καὶ θὰ τὸ πῶ τὸ μᾶστορα τί ξύλου ποῦ θὰ φάη
 καὶ θὰ τὸ πῆς καὶ δὲν τὸ πῆς ποῦ σ' ἔχω φιλημένη
 ἔννιά φορές σὲ φίλησα καὶ μὲ τὰ αὐτήνα δέκα

5

Παιδικὸ τραγοῦδι

Γαρυφαλλάκι πράσενο πότε θὰ κοκκινήσης
 νὰ κόψω ἓνα γαρυφαλλο νὰ κάνω φουρκαλάκια
 νὰ φουρκαλῶ τὴν θάλασσα π' ἀράζουν τὰ καράβια
 ἓνα καράβι ἄραξε στοῦ Βασιληᾶ τὴν πόρτα
 ὁ Βασιληᾶς δὲν ἦταν κεῖ μόν' ἦταν τρεῖς κοπέλλες
 ἢ μιὰ κεντοῦσε τὸν οὐρανὸ ἢ ἄλλη τὸ φεγγάρι

ἢ τρίτη ἢ μικρότερη κεντοῦσε μαξηλάρι
γιὰ νὰ κοιμᾶται ὁ Βασιληᾶς δὲν ἤθελε ἄλλη χάρη.

6

Ἄπὸν σὸν Ἁγία Παρασκευὴ
κοιμᾶται κόρη μοναχὴ
κοιμᾶται κι' ὄνειρεύεται στὸν ὕπνο της παντρεύεται
καὶ τοῦ πουρνὸ σηκώνεται νερὸ παίρνει καὶ νίβητι
μαντήλ' πέρνει σφουδγίζητι τὰ δέσια τσ' 1) πέρνει κι' δένητι
γυαλί βαστᾶ γυαλίζηται μανίκα μου καμαρωτά,
μὲ πλάνεψτε στὰ φλουριά μὲ δώστε ἄντρα γέροντα
δὲν ἀγαποῦσι τοῦ χουρὸ μὸν ἀγαπᾶ τοῦ καπηλιὸ
τοῦ καπηλιὸ τοῦ μικριλιό.

Ἐορτάκιό

7

Κάτου στοῦ γυαλὸ τὸν ἄμφο
πάντρευαν καὶ τὴν Μαλάμο
κάλεσαν μὲ νὰ πάνω 2).
φκιάνω πῆττα στὸ πλαστήρο
καὶ κρασί μὲς' στοῦ ποτηροῦ
κίνησα νὰ νὰ πάνω.
βλέπω λύκος συγκαθίζει
κι' λαγὸς λαλᾶ ντουγτοῦκα
κι' ἄλλου τὰ τουμπορντέκια
κι' σκανζόχοιρος ὁ Ἰούδας
σέρνει τοῦ χοῦρὸ γαϊτάνι.
Ἄπὸν δᾶν' στοῦ Μποσνοχόρι
κι' ἀπὸν κεί στοῦ γαῖδουρουχόρι.
Ἄχιλώνα γκαργκαλώνα
μὴ μὲ κάνεις μὲ τὸ μάτι
ἔλα βράδν στοῦ κρεββάτι
ν' ἀγκαλιάσης κορμὶ βαμβάκι
καὶ ποδάκια τρασκασμένα 3).

Ἐορτάκιό

ΕΑΕΝΗ ΤΣΟΜΑΚΑ

1) Δεσμάτα τῶν μαλλιῶν.—2) Πάγω.—3) Ἄπὸ κάτω σκασμένα.